

*De geestelijke individualiteiten van ons planetenstelsel.
Lotsbestemmende en mensen-bevrijdende planeten*

I

— Dornach, juli

Met behulp van een inwijdingswetenschap is het doorzield-zijn en het doorgeestelijkt-zijn van ons planetenstelsel te kennen. In de maan leven geestelijke wezens in strenge afgeslotenheid. Zij bewaren de oerwijsheid. Wat de maan uiterlijk terugstraalt zijn krachten die samenhangen met het lagere in dier en mens, vooral met de seksualiteit. De wezens van Saturnus werken als levend geheugen van ons planetenstelsel. Scheppende en ontvangen gedachten van het universum stralen ons van Jupiter tegemoet; hij is de denker van ons planetenstelsel. Konstellaties tussen Jupiter en Saturnus hangen samen met renaissance-tijdperken in de wereldgeschiedenis van

de mensheid. Mars brengt de impulsen van de taal tot stand. Venus geeft liefdevol alles terug wat van de aarde komt. De positie van Mars ten opzichte van Venus (vierkant) beïnvloedt de ontwikkeling van de taal van een volk. De wezens van Mercurius zijn de meesters van het kosmisch denken. De maan als drager van de erfelijkheidskrachten. Venus en Mercurius zorgen voor het zielegeestelijke (temperament). Mars, Jupiter en Saturnus zijn mensenbevrijdende planeten; Venus, Mercurius en de maan zijn lotsbestemmende planeten. Tussen de planetaire individualiteiten plaats zich de zon, harmonie schepend. De zon als vlam wanneer vrijheid in de kosmos verschijnt; of de zon als substantie wanneer misbruikte vrijheid (als lot) zich als as concentreert.

II

– Dornach, juli

Bij het bekijken van de hemellichamen is sinds de tijd van Newton het geestelijke verloren gegaan. De wiskundige en natuurkundige begrippen worden sindsdien over de hele hemelruimte uitgebreid. De relativiteitstheorie van Einstein vernietigt deze populaire begrippen. Antroposofie beschrijft in plaats van begrippen een morele wereldorde. Voorbeeld: het totstandkomen van de rugmergkolom bij mens en dier door werkingen van wezens die zich in het innerlijk van de maan hebben teruggetrokken. De oude oriëntaalse wijsheid – in deze tijd dekadent geworden – is uiterlijk in het zielvol bekijken van het heelal bewaard gebleven. De kritiek van Rámanáthan op het begrip van de Europeanen van het Nieuwe Testament. Bij onbevangen lezen van de evangeliën zal de Europeaan een geestelijke Christus ontdekken. In de voorafgegangene drie tot vier eeuwen heeft de neiging tot onduidelijkheid alle begrippen vertroebeld. Daardoor is tenslotte ook de sociale chaos veroorzaakt.

III

— Dornach, juli

Mens en dier en de bewustzijnstoestanden waken, slapen en dromen. Verschillen bij mens en dier tot de binnen- en buitenwereld. De natuurwetenschap rekent naar gewicht, maat en getal; met zintuiglijke waarnemingen weet ze niets te beginnen. De van gewicht, maat en getal bevrijde zintuiglijke waarnemingen (toon, kleur, warmte, kou) hebben een tegengestelde zwaarte. Met het waarnemen van dit willen uitbreiden komt de mens tot het bevatten van geestelijke wezens. Met het wakkere bewustzijn ziet de mens alleen de buitenkant van de natuurrijken, in de slaap is hij bij dat wat daar als het geestelijke in woont. In de slaap beleeft de mens het aardse waarheidsbegrip. Het voelen van het schone in de droom. Voorwaarden voor het zien van de chaos. Wanneer chaos in de kosmos wordt omgevormd ontstaat schoonheid, iets wat bij al het kunstzinnige het geval is. De idee van de goedheid (het goede) in verband met het verschil tussen binnen- en buitenwereld en de waaktoestand. Relativiteitstheorie en werkelijkheid. De materialistische wetenschap verloochent het kunstzinnige. Ikonenschilderkunst, madonna-schilderijen en de zwaarteloosheid van de kleur (verwijzing naar de eigen geschilderde affiches). Manende woorden in verband met aangelegenheden van de Antroposofische Vereniging.

*De mens als beeld van geestelijke wezens
en geestelijke werkingen op aarde*

— Londen, september

Wat er met de mens gebeurt tijdens de slaap is belangrijker dan wat gedurende het wakker zijn gebeurt. Als we

zonder slaap zouden zijn, dan zouden we niets bewust kunnen doen; we zouden automaten zijn. De werkzaamheid van hogere hiërarchieën in de mens tijdens waken en slapen. De uiterlijke gestalte van de mens is een beeld van het werken van alle hiërarchieën in zijn innerlijk. Zoals het lagere geestelijke door het minerale, plantaardige en dierlijke rijk werkt, zo werkt dat wat van het hogere geestelijke op de mens werkzaam is via de sterrenwereld op hem in. De maan – uiterlijk – als spiegel van fysieke en geestelijke impulsen vanuit de wereldruimte; in haar innerlijk leven de vroegere leraren van de oerwijsheid op aarde. In de fysieke voortplantingskrachten bij mens en dier werken ze door. Als kosmisch Ik van het planetenstelsel bewaart Saturnus het kosmisch geheugen en bezorgt hij het karma van de mens. Tussen de maan, die voor de fysieke erfelijkheid zorgt, en Saturnus, die het karma bezorgt, staan de andere planeten met hun uitwerking. Betrekkingen tussen Mars en Venus komen op aarde bij de mens in spraak- en zangorganen binnen. Sinds het verdwijnen van de gnostische aardewijsheid geeft het mysterie van Golgotha de kracht om bewustzijn ervan te verwerven wat in de sterrenwerelden plaatsvindt. De mens moet zich weer als beeld van geestelijke wezens en geestelijke activiteiten op aarde leren beschouwen. Meditatiespreuk.

Bericht van de reis naar Engeland

– Dornach, september

De atmosfeer van Ilkley. De noodzaak van het binnendringen van spirituele impulsen in de huidige civilisatie. Graveringen in de stenen van de druïdenpriesters. Vrijeschoolpedagogie belicht vanuit de historische ontwikkeling van de opvoedkunst. – Terugblik op de euritmievoorstellingen en op de bijdragen van diverse leerkrach-

ten van de vrijeschool te Stuttgart. Penmaenmawr: de ligging van de stad en de sporen van de oude druïdendienst. De kultusplaatsen. Druïdencirkels. Wales als bewaarder van het spirituele leven. Miss MacMillan en haar zorg-opvoedingsinstituut. Presentatie van de geneesmiddelen bij de voordrachten in Londen voor artsen. Slotvoorstelling van de euritmie in de Royal Academy of Art. Opmerkingen over het verbreid-zijn van een algemene kultuurslaap.

*De zonne-inwijding van de druïdenpriester
en zijn inzicht in de maanwezens*

– Dornach, september

Zonnewezens, vroeger verbonden met de aardeontwikkeling, leven nu buiten de aarde. Aan de leraren van de oerwijsheid, die tegenwoordig in het innerlijk van de maan leven, bleef in de mensheid een onbewuste herinnering achter. Onbewuste herinneringen aan een zonnen en een maancivilisatie. In de kromlechs, de dolmens onderzochten de druïdenpriesters de geheimen van het heelal. Zonnekrachten alleen laten cellen woekeren; het vormende en de verscheidenheid zijn afkomstig van de met de zonnekrachten samenwerkende maankrachten. Elementaire wezens streefden ernaar om tot in het reusachtige uit te groeien; die uit het wortelgebied werden tot vorstreuzen, wat er in de bladgroei zat werd, reusachtig vergroot, tot nevelstormen; wat in de bloemkracht leefde werd, reusachtig vergroot, tot vernietigend vuur. De Jötuns, reuzenwezens. De druïdenpriester las dat wat hij door zijn zonne-inwijding kon afdwingen, en wat hij daardoor uit zijn maan-natuurwetenschap aan kennis

kon verkrijgen. Die kennis stroomde in het sociale en religieuze leven binnen. Door te bestuderen wat zich afspeelt in de smeltende aarde, in de storm en in de kokende zonnehitte, en dat toe te passen op het zonneproces in de planten, konden ze hun geneesmiddelen, geneeskruiden produceren: de verzoening van de reuzen met de goden. Het verschil tussen voedingsmiddel en geneesmiddel. Een niet-intellektualistische civilisatie, verbreid over grote delen van Noord- en Midden-Europa, ongeveer drie- of drieënhalft duizend jaar geleden. Er bestond geen schrift, alleen het kosmische schrift. Pas Wodan – met de Mercurius-impulsen – bracht het runenschrift en zo de eerste intellektualistische impuls; de mysteriën uit het gebied van de Zwarte Zee. De Balder-sage: beeld van hoe het intellektualisme de zielegesteldheid is die rekening houdt met de dood, daartegen echter geen geneesmiddel kent. De daarmee verbonden doodsangst kan sinds het mysterie van Golgotha naar ziel en geest worden genezen met de Christus-gestalte, die verrijzen kan. Loki buiten in de wilde vuurwerklingen; Loki in het innerlijk van de mens: omvormen van de plant tot geneesmiddel. Giftige krachten worden genezende krachten wanneer ze op de juiste plek worden gebracht.

*De mens in verleden, heden en toekomst vanuit
het gezichtspunt van de bewustzijnsontwikkeling*

I

– Stuttgart, september

Het menselijk ervaren in het verloop van de historische wording verlangt aansluiting niet alleen met de tegenwoordige tijd, maar ook met het verleden. De westerse wereldbeschouwingen legden daarvoor de nadruk meer

op de tijd, de oosterse wereldbeschouwingen meer op de ruimte. De bewustzijnsontwikkeling van de mens is tegelijk het belangrijkste moment van zijn ontwikkeling. De mens is eigenlijk alleen wakker in het voorstellen, droomt in het voelen en slaapt in het willen. Scotus Eri-gena. Sinds de 15e eeuw is het menselijk denken veranderd; in onze tijd is het op zijn hoogtepunt. Descartes: cogito, ergo sum. Verschil tussen denken en zijn. Aardse waarheden niet analoog op de kosmos over te brengen, waarheden uit de hemelse sferen niet op de aarde over te dragen. Het eiland Anglesey; druïdenkultus. Kromlechs. Studie van de schaduwen. De druïdenpriesters kenden de inwerking van de kosmos en gaven daarmee samenhangend impulsen voor het sociale leven en de landbouw. Kringvormige steenformaties bij Penmaenmawr hebben een plattegrond als het afgebrande Goetheanum. De druïdenpriesters kenden de kosmische invloeden op plant en dier. Zij beheersten elementaire wezens. Reuzen. Loki. Het vervaardigen van geneesmiddelen. De geestesgaard van Jakob Böhme en van Swedenborg als reële herinnering aan vroegere aardelevens.

II

– Stuttgart, september

De drie etappen van de menselijke bewustzijnsontwikkeling. De huidige drie bewustzijnstoestanden – waken, dromen en slapen – stonden in vroeger tijden tegenover het bewustzijn dat vervuld was van beelden, niet van voorstellingen. Het zuiver zintuiglijk waarnemen begon toen de mens zich uit de geestelijke wereld verstoten voelde (voorstelling van de zondeval). Van de mysteriën straalde troost uit naar de mensen. De mysteriepriester en zijn inzichten vanuit het waakdromen, de slaap als vergetelheidsdrank en vanuit het door-de-aarde-omvat-zijn (tijdens de slaap). De maankrachten (negatieve

zwaarte) werken tegen de aantrekking van de aarde in. Langs de weg via deze maanwerking kon de mysteriepriester de geest tot in de sterrenhemel verheffen. De mysteriepriester onderwees de werking van de sterrenomgeving op de mens op aarde (astrologische initiatie). De mysteriepriesters leidden zo de mensheid terug naar de geest van de natuur. Met het verval van het in de oude bewustzijnstoestanden gevoelde geestelijke en door het mysterie van Golgotha komt in de mens de impuls tot vrijheid naar boven. Een atavistische werking van de maankrachten is het somnambulisme. Het werk van Jakob Böhme bevat atavistische zonnewerking (als openbaring van innerlijke geheimen der natuur). Diepere krachten dan die van zon en maan komen van de planeten, van Saturnus als kosmisch-historisch geheugen. De in Swedenborg wakker geworden Saturnuskrachten.

III

– Stuttgart, september

Een waarneming (of een gedachtenproces) van de mens heeft twee tot vier dagen nodig alvorens in het etherlichaam en fysieke lichaam te zijn ingeprent en tot herinnering te kunnen worden. Fysiek lichaam en etherlichaam behoren helemaal tot de kosmos. De betekenis van de drie dagen voor een inwijding in vroeger tijden. Het gebeuren in de droom als protest tegen de natuurwetten. De proeven van Staudenmaier en hun spiritistische aard. De tegenstelling: morele wereldorde – natuurwetenschap. De ervaringen van de mens worden ongeveer drie dagen in een morele wereldorde ingeprent. Bewustzijnsontwikkeling als gevolg van het mysterie van Golgotha. Sinds de 17^e eeuw wordt de morele wereldorde in het ‘moderne bewustzijn’ aan het geloof toegevoegd (verwijzing naar de anekdote van Fischer over de logaritmen). Nervositeit als uitdrukking van een toekomstig

veranderende organisatie van de mens. De bewustzijns-
toestanden van de toekomst: doffere droomslaap, wa-
ken, boven-waken. De tegenwoordige wetenschappelij-
ke logika en de illusies ervan versus de waarheid van het
leven. Alleen met een nieuwe geest zal het mensenge-
slacht ten opzichte van de toekomstige bewustzijnsto-
standen niet tot dekadentie vervallen. Over de discussie
de volgende dag. De gehele antropos als mens van verle-
den, heden en toekomst.

– Nawoord van *Hugo Pronk*

– Nawoord van *Bastiaan Baan*